

Nadja, jucată cu mult aplomb de Claudia Ardelean, dirijată spre o anume mecanică și spre stridență. Gary, tatăl ce și-a părăsit băieții, este un timp personajul aparent așezat, dar își pierde și el capul din dragoste târzie, cedându-i Ninei locuința sa, după ce fiul piroman i-a incendiat-o pe a ei. Florin Vidamski are, în acest rol, dezinvoltura și proteismul unui actor matur, stăpân pe mijloacele sale. În fine, Ion Fiscuteanu Jr. apare într-un mic rol, recepționarul de la hotel, un travestit și un practicant al *strip-tease*-ului masculin în același timp, integrându-se foarte bine în viziunea funambulescă a regizorului.

Spectacolul a avut până în momentul când l-am văzut eu cinci reprezentații. Mă întrebam câte o să mai aibă, înainte de a se șterge de pe afiș, nu din cauză că n-ar fi bun, e foarte bun și poate provoca meditații nu doar asupra artei teatrului, ci și asupra realității din zilele noastre, ci pentru că publicul de teatru dintr-un mic oraș ca Sf. Gheorghe este, fatalmente, limitat numeric. Toată această senzație de joc scăpat din mână, ținut foarte bine „de mână”, de fapt, de regizor, va rămâne, în scurt timp, o amintire. Cu atât mai mult trebuie stimați acești actori, aproape anonimi, care joacă de câteva ori în fața unui mic public și apoi o iau de la capăt, ca tot atâția Sisifi. Cu atât mai mare meritul lui Radu Afrim, care face artă înaintea afacerii, montând în teatre care nu ajung la Gala UNITER și nici prea des la Festivalul Național de Teatru. Cu acest alt „chip de foc”, montat în trei săptămâni, Radu Afrim a mai marcat un punct în cariera sa, chiar dacă focul pe care l-a aprins de data asta s-ar putea stinge mai repede decât de obicei.

Teatrul “Andrei Mureșanu”, Sfântu Gheorghe – De mână de Sofia Fredén. Cu: Sebastian Marina (Petronel) Elena Popa (Nina) Daniel Rizea (Alin), Dorin Ceoarec (Aron), Claudia Ardelean (Nadja), Florin Vidamski (Gary), Ion Fiscuteanu Jr (recepționarul). Un spectacol de Radu Afrim.

Pachet de vacanță pentru morți

Calificat de un ziar grecesc drept un Shakespeare al Israelului, Hanoch Levin (1944–1999) rămâne un autor dramatic de substanță și sensibilitate deosebită, ale cărui piese, jucate uneori în România, pun în varii feluri problema morții și a vieții umile, care pare întotdeauna mai dezarmată în fața celei dintâi. *Recviem* este cea din urmă piesă a sa, pe care a scris-o și montat-o la Teatrul Cameri din Tel Aviv în ultimele luni de viață, atunci când a fost diagnosticat cu cancer și se pregătea de sfârșit. Spectacolul de la Cameri a fost văzut și în România, ca și în alte, multe țări, din China până în Cehia și în Germania. Actorii care mai joacă încă în acel spectacol, ce a atins deja 400 de reprezentații, își amintesc de dramaturgul-regizor cu tandrețe și recunoștință, considerând rolul din *Recviem* ca pe un ultim dar de mare preț pe care dramaturgul și regizorul Hanoch Levin li l-a făcut.

După toate informațiile pe care le am despre spectacolul regizat de autorul însuși, acesta era altfel decât ceea ce a gândit Alexander Hausvater și a pus pe scena Teatrului „George Bacovia”, de la Bacău firește, și totuși, ceea ce a intenționat autorul nu a fost trădat de către regizorul canadiano-român.

Piesa înfățișează fantoma, sau fantasma, unei umanități umile, dintr-un mic târg din Galiția, cu oameni care abia își câștigă existența și pe care, din când în când, îi atinge moartea. Aripa ei se întinde asupra faptelor lor, fără ca prin asta veselia lor firească să fie știrbită. De altfel, în distribuție, ei sunt, cu toții, desemnați

Foto: Ioan Viorel COJAN

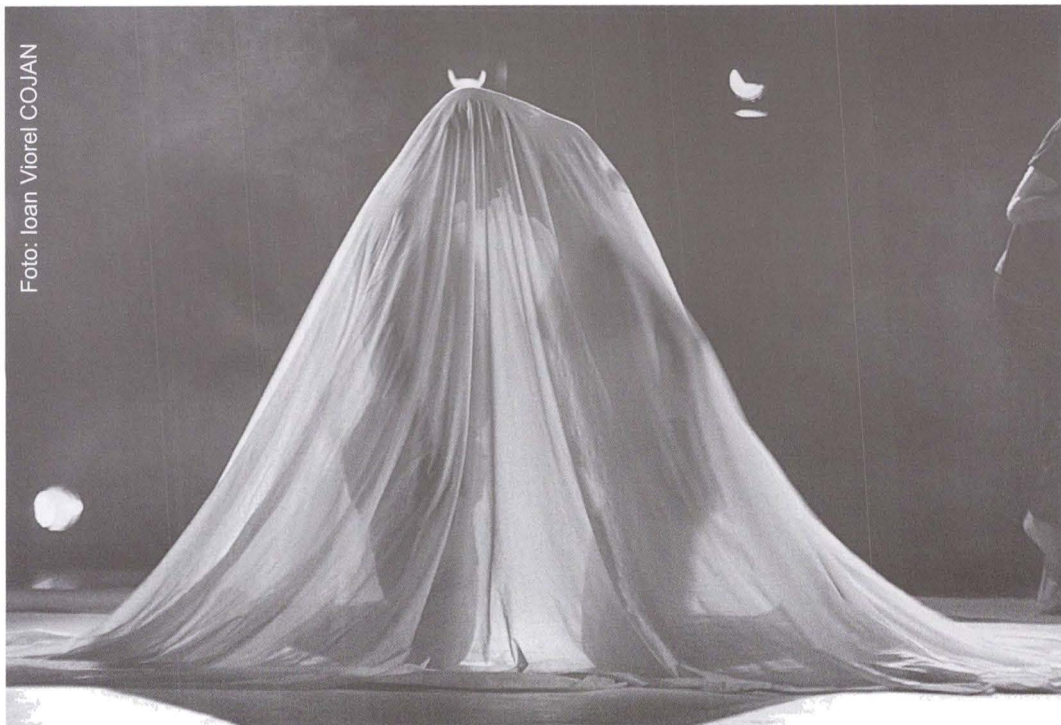

Foto: Ioan Viorel COJAN

prin cuvântul „heruvim”. Avem un „heruvim, Căruțașul”, un „heruvim, Bărbatul” și așa mai departe, până la „heruvim cu vioara”. Un ziar german a scris, după reprezentarea acestei piese în Bavaria, că este „o piesă tragică, plină de bucurie”. Ceea ce nici nu mai pare imposibil din moment ce toți sunt „heruvimi”. Fapt este că, dacă nu vezi, tipărită negru pe alb, distribuția, poți să iei toată povestea asta drept una realistă și atunci valorile tristeții și ale bucuriei se răstoarnă, ceea ce și produce un efect deosebit asupra spectatorului. E, de fapt, o bucurie disperată, care încearcă, fără a reuși pe deplin, să acopere ochii și mintea oamenilor, ca să nu zărească la orizont pe aceea care se pregătește să-i ducă înapoi în altă lume. Pe de altă parte, personajele acestei piese suferă, ca-n viață, de un accentuat egoism și chiar egocentrism, asemenea bolnavilor incurabili care nu se mai sinchiesc de cei din jur, ci doar de propria-le supraviețuire sau asemenea bătrânilor, căci și bătrânețea e tot o boală incurabilă. (Tinerețea, în schimb, e una trecătoare, curabilă forțat, vrei-nu vrei.) Astfel a fost reprezentată piesa lui Hanoch Levin la Cameri, sub bagheta autorului, dar Alexander Hausvater reușește să arunce un val de solidaritate – sau mai degrabă de similaritate – care te înșală și ai impresia că, totuși, acești oameni sunt solidari în nenorocirea lor perpetuă și inevitabilă. Dramaturgul israelian a fost comparat și cu Cehov, chiar din cauza lumii din această piesă, ori a fatalității care atârnă, grea, deasupra tuturor faptelor. Coșciugarul își câștigă cu greu pâinea, căci nu mor destui în târgul Plapka, căruțașul își plânge fiul care tocmai a murit, dar nimeni nu-i dă ascultare, astfel încât, în cele din urmă, el i se adresează calului, un personaj al spectacolului, singurul care îl ascultă și dă din cap a înțelegere.

Atât textul, cât și punerea în scenă a lui Alexander Hausvater au multă poezie, conținută, naturală. Asperitățile sorții acestor oameni sunt rotunjite cumva de întreaga mișcare scenică, parcă într-un fel de dans, vesel la prima vedere, dar un dans al morții la a doua sau a treia. A vorbi vesel despre moarte te trimite cu gândul la acele obiceiuri ale unor băștinași din America de Sud, unde mama copilului mort nu are voie să-l plângă timp de nu știi câte zile, trebuind să se comporte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ba chiar să fie veselă. Este un ritual de exorcizare a morții, la care face apel și autorul și regizorul acestui spectacol. Oamenii de aici își văd de afacerile lor mărunte: prostituatele evaluează în care dintre târgușoarele, unde își exercită profesia, aceasta este mai rentabilă, coșciugarul cât a câștigat, bețivanii – unde e mai bine să te duci la bordel, în cutare sau cutare târg, ca și cum nimic nu s-ar întâmpla și nu i-ar pândi pe toți Doamna cu Coasa. Dar nu facem cu toții asta, ca să nu înnebunim de frică? Dar nu e aceasta soluția general-umană la problema fără soluție? Altfel, textul lui Levin este presărat cu fraze memorabile despre viață, moarte, și aici te gândești o clipă la Shakespeare care, mult înainte, a practicat acest „sport” al marilor vorbe. N-am spus „vorbe mari”, vă rog.

Spectacolul lui Alexander Hausvater se leagă printr-un proiect interior, paralel cu acela al dramaturgului și care nu-l contrazice. El creează o lume de oameni ruți, de fapt, de lumea cea mare, lumea așa zicând dezlănțuită, în care totul se reflectă palid și filtrat de propriile interese și, mai ales, necazuri. Căci toată această lume din târgușorul galițian Plapka (dacă nu mă înșel), se învârte până la târgușorul vecin, caută un doctor, mereu același și mereu beat, oferind aceleași „remedii” indiferent de simptomele pe care le constată sau, mai bine zis, crede a le constata. Totul se petrece într-un cerc închis, un fel de lagăr, din care singura evadare posibilă este moartea. Iar toate aceste personaje, heruvimii lui Levin, sunt niște oameni liberi, căci au murit; dar libertatea lor e îngrădită de aceleași, persistente, necazuri

obsesive, care îi aduc înapoi în fostul lor spațiu pământean, ca-ntr-un blestem etern, sisific. Se întorc, parcă, în vacanță, lăsați de moarte să facă asta, dar vacanța acasă e mai chinuitoare decât lipsa de griji a stării de „heruvim”.

Trupa de la Bacău este deosebit de omogenă, grupată în jurul „heruvimului Căruțaș” – cel mai bun rol și actor din spectacol, Viorel Baltag. Gabriel Duțu (*Doctorul, heruvim, desigur*) a făcut, de asemenea, un rol remarcabil, dar și Daniela Vrânceanu (*Femeia*) și Alina Simionescu (*heruvim, Mama*), însă aș fi nedrept dacă nu aș spune că toată mișcarea scenică, tot ceea ce auzi și vezi se datorează unor actori aflați, sau aduși, într-un punct fast al carierei lor.

Teatrul „George Bacovia” Bacău – Recviem de Hanoch Levin. Regie: Alexander Hausvater. Scenografia, light design, costume: Gelu Rișca. Consultant muzical: Aurel Ursinschi. Cu: Viorel Baltag (*heruvim, Căruțașul*), Firuța Apetrei (*heruvimul vesel*), Bogdan Matei (*heruvim, Bărbatul*), Alina Simionescu (*heruvim, Mama*), Florina Gazdaru (*heruvim, Curva cu semn din naștere*), Gabriel Duțu (*heruvim, Doctorul*), Daniela Vrânceanu (*heruvim, Femeia*), Simona Nica (*heruvim, Curva cu neg*), Dumitru Rusu (*heruvim, Calul*), Adriana Pirvu (*heruvimul fericit*), Bogdan Buzdugan (*heruvim, bețivul Dovleac*), Cristian Todică (*heruvim, bețivul Dovlecel*), Iustin Ștefan Ciuche (*heruvim cu vioara*). Data premierei: 30 noiembrie 2007. Data reprezentației: 11 martie 2008.

Crenguța MANEA

Am traversat și experiențe mai fericite...

Amintirea unor bune momente de spectator trăite în preajma montărilor lui Alexander Hausvater, mă plasează în categoria celor care așteaptă cu interes să vadă încă o premieră semnată de acest regizor. E drept, *Athénée Palace Hôtel* (Teatrul Național Timișoara) nu a produs satisfacții sau opinii de specialitate pe măsura mai vechilor realizări... *Au pus cătușe florilor...* (Teatrul Odeon, București) sau *Teibele și demonul ei* (Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Iași); aș spune că, dimpotrivă, s-a bucurat doar de câteva cronici politicoase sau complezente, dar, e știut, calea niciunui artist nu poate fi făcută numai din reușite. Se pot enumera printre montările relativ recente din România ale lui Hausvater și realizări de un profesionalism onest, precum *Canibalii* (Teatrul Național „Radu Stanca”, Sibiu), *Noaptea de 16 februarie* (Teatrul de Stat Oradea) – spectacole construite pe formula *music-hall* cu o bună aplicare în context a tehnicilor de scenă – sau spectacolul *Direct din Amsterdam: Anne Frank!* (Teatrul Evreiesc de Stat București). Dar nu pot afirma același lucru despre *Requiem*, producție a Teatrului Municipal „Bacovia”, stagiunea 2007–2008.

După cele vreo sută cincizeci de spectacole realizate până acum de-a lungul carierei – așa cum mărturisește Hausvater în caietul de sală de la Requiem – așteptările legate de munca regizorului sunt pe măsură, iar dezamăgirea cu atât mai mare. Spectacolul de la teatrul din Bacău înșiruie repetitiv și epuizant imagini marca Hausvater – ceea ce nu e cel mai grav, pentru că un artist are propria percepție, sensibilitate și imagistică prin care se exprimă – dar ele, imaginile, sunt fără tensiunea adevărului teatral, ilustrative și atât, ca și trimiterile la alte universuri artistice: Chagall, Fellini, lumea cercului și clovnii ei triști. Doar se enunță; spectacolul nu forează, nu amplifică, nu se petrece într-un teatral „aici și acum”.